

Rosiński, Bolesław

Zmarli Członkowie : Ś. p. Roman Poplewski (1894-1948) [nekrolog]

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 41, 167-171

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pomianowskiego. W postaci skryptów ukazały się podręczniki o siłowniach wodnych, o jazach, zaporach, o fundamentowaniu i inne.

W uznaniu wielu zasług tak naukowych jak i technicznych Rząd Polski odznaczył profesora Pomianowskiego orderem Odrodzenia Polski kl. III.

Najbliżsi współpracownicy i koledzy profesora Pomianowskiego, profesorowie Rodowicz i Czetwertyński, umieścili o nim w Nr 9 „Gospodarki Wodnej“ we wrześniu roku 1948 pośmiertne wspomnienie, kończące się tymi słowy:

„Każdego, który bliżej się stykał w pracy ze ś. p. Profesorem, musiała uderzyć Jego niezwykła prostota i ujmujący sposób obejścia. Zwracając się do Niego jak do wielkiego znawcy i uczonego o radę czy wskazówki, można było być pewnym, że się spotka z niezmiernie serdecznym i przyjaznym stosunkiem, ojcowską radą i opieką. Trudno było z nim współpracować bez uczucia głębszego szacunku i miłości do Jego osoby. Zmarły ze swoimi wychowankami i współpracownikami nie tylko dzielił się swą wiedzą, potrafił również przelewać swój zapał do pracy i umiłowanie hydrotechniki. Toteż pamięć o Zmarłym nie zaginie wśród obecnego pokolenia hydrotechników polskich, a my wszyscy Jego wychowankowie i współpracownicy, którym przypadło w udziale kształcenie dalszych pokoleń hydrotechników, poczytywać będziemy za swój święty obowiązek wzorowanie się w pracy na przykładzie naszego Mistrza i postaramy się, w miarę sił i możliwości swoich, przekazać swym wychowankom Jego zapał, umiłowanie zawodu oraz pamięć o Nim, składając w ten sposób hołd czcigodnej postaci ś. p. Profesora Karola Pomianowskiego“.

Jan Adam Piotrowski

Ś. p. Roman Poplewski
(1894—1948)

Profesor Roman Poplewski urodził się 6-go sierpnia 1894 roku w Rychtalu koło Oleśnicy. Studia lekarskie ukończył w Genewie w roku 1919, a kontynuował je w Paryżu, Warszawie, Lipsku, Wrocławiu, Berlinie i Londynie. Jednocześnie

pisze szereg prac badawczych z zakresu anatomii, paleontologii, biomechaniki i prozopologii. Jako docent wykłada na Wydziale Lekarskim, oraz prowadzi wykłady z anatomii plastycznej w Szkole Sztuk Pięknych im. Gersona. Od r. 1929 wykłada anatomię prawidłową i biomechanikę w CIWF-ie i na Wydziale Weterynarii U. W.

W roku 1930 zostaje zastępcą profesora na Wydziale Weterynarii, a w roku 1931 — profesorem nadzwyczajnym. Po śmierci profesora Lotha R. Poplewski obejmuje katedrę anatomii prawidłowej na Wydziale Lekarskim U. W. Poza tym wykłada w Akademii Wychowania Fizycznego i w Instytucie Higieny Psychiczej.

Wykaz prac naukowych profesora Poplewskiego obejmuje ponad 30 pozycji o doniosłym znaczeniu. Do nich należą: „Anatomia ssaków“ (4 tomy) i „Świat ssaków“, które doczekały się dwóch wydań. Poplewski opracowywał podręcznik Anatomii Człowieka. Materiały niestety wskutek działań wojennych uległy w znacznym stopniu zniszczeniu. Za życia autora ukazała się jedynie część III Anatomii, a mianowicie „Układ mięśniowy człowieka“, a po śmierci — część IV „Neuroanatomia“. Cenne dzieła profesora Poplewskiego jak „Zasady Biomechaniki“ i „Nauka o stawach — Arthrologia“ są wyczerpane.

Profesor Poplewski jest współtwórcą „Prozopologii“. Prace jego z tej dziedziny jak „Studia Prozopologiczne“ oraz „Twarz i Płeć“ posiadają cechy twórczości oryginalnej. W odróżnieniu od antropologicznego ujmowania typów prozopologia Poplewskiego daje ujęcia konstytucji osobniczej występującej w obrębie różnych populacji. W „Studiach Prozopologicznych“ autor kładzie nacisk na rolę tkanki podścieliskowej. Przypuszcza on, że gwałtowne nabrzmiewanie twarzy przy silnych wzruszeniach jest powodowane nie tylko rozszerzaniem się naczyń krwionośnych, lecz również przesączaniem się surowicy w obrębie tkanki podścieliskowej. Prozopologia, jakkolwiek nauka nowa, zdobyła już zastosowanie w kryminologii rozpoznawczej, psychologii, psychiatrii i anatomii konstytucjonalnej.

W Polsce jedynym przedstawicielem tej nauki był profesor Poplewski.

Do oryginalnych ujęć Poplewskiego należy zaliczyć prace jego nad mechaniką chodu, wnikające w istotę przejawów przemieszczalności ruchowej poszczególnych części organizmu biorącego udział w chodzie.

Poplewski jest również współtwórcą „anatomii rozpoznawczej“, uwzględniającej biochemiczne rozpoznawanie kształtów organizmu. Kształt w ujęciu Poplewskiego występuje jako wykładnik istniejącej w organizmie dynamiki, nie tylko obecnej, lecz takiej, która oddziaływała na organizm w przeszłości. Poznanie kształtu prowadzi do zrozumienia środowiska, w jakim powstał dany organizm i wykazuje kierunek jego rozwoju w przyszłości. Ruch jest wymową kształtu, co nadaje anatomii organizmu charakter dynamiczny. Anatomia rozpoznawcza Poplewskiego odbiegła daleko od tradycyjnej anatomii opisowej, zajmującej się stanem statycznym i gromadzącej szereg cech opisowych bez większego znaczenia dla dynamiki organizmu żywego. Anatomia rozpoznawcza zmusza badacza do nieograniczania się jedynie do badań prosektoryjnych, lecz do badania organizmu w jego ruchu. Poplewski zbierał materiał do swych prac z zakresu miologii i biomechaniki podczas ćwiczeń i treningów wychowanków Akademii Wychowania Fizycznego. Znaczenie biomechaniki i jej zastosowanie nie ogranicza się jednak jedynie do sportowców. Wkracza ono w codzienne życie człowieka i jego pracę oraz stwarza podstawy tayloryzacji pracy opartej na zasadach biomechaniki. Poplewski posiadał w wysokim stopniu rozwinięty zmysł artystyczny oraz wyczucie plastyczności, i to pozwalało mu osiągać wyrazistość w ujmowaniu trudnych zagadnień naukowych. Był on przy tym świetnym popularyzatorem, co spowodowało duże zainteresowanie się anatomią rozpoznawczą, szczególnie wśród młodzieży, której ułatwiło uczenie się anatomii.

W roku 1926 otrzymał profesor Poplewski stypendium fundacji Rockfellera, z którego jednak nie skorzystał. Jego prace naukowe dały mu możliwość nawiązania stosunków z najwybitniejszymi badaczami naukowymi, jak prof. Poirier w Paryżu, prof. Bernstein i prof. Beritow w Moskwie, prof. Broman i Hoffman w Sztokholmie, prof. Kolda w Brnie, Morrison w Filadelfii, Keath w Londynie, Milawic w Belgradzie, Boin w Brukseli. Uniwersytety w Pradze i Brnie zaprosiły prof. Poplewskiego, proponując mu wygłoszenie cyklu wykładów. Z powodu anty-

czeskiego nastawienia ministra Becka wyjazd ten nie doszedł do skutku. Po wojnie był Poplewski również zaproszony do Pragi, Brna i Sztokholmu z wykładami z zakresu biomechaniki, jednak czasy okupacji tak wyczerpały ogólnie słaby organizm, że o wyjeździe nie mógł myśleć, a nawet i sama praca naukowa odbywała się jedynie dzięki niezmożonej sile jego woli. Walcząc ze śmiercią przygotował do druku *Neuroanatomię*.

Bolesław Rosiński

Bibliografia prac prof. Romana Poplewskiego (Uwaga: b.d. = brak danych).

- 1) Badania nad kręgiem szczytowym Polaków, *Kosmos*, T. 50, z. 2—3;
- 2) Nauka o stawach. *Arthrologia*, Warszawa 1925, (b.d.); 3) Zarys nauki o mięśniach (b.d.); 4) Zarys nauki o mięśniach wyd. 2, Warszawa 1926, K. Wojnar (b.d.); 5) Otwór kolcowy siódmego kręgu szyjnego (Foramen apicale), przedstawił E. Loth dn. 10. VI. 1926, *Spraw. z pos. TNW*; 6) Przyczynek do anatomii szczęki górnej, Warszawa 1926, *Odb. Przegląd Dentystyczny* Nr 137; 7) Celowość budowy i rozmieszczenia stawów, Warszawa 1927, *Odb. z Wychowania Fizycznego* z. 6, 7—8; 8) Szlaki nerwowe, Warszawa 1927, *Koło Medyków* (skrypt b.d.); 9) *Recherches sur l'Atlas des Polonais, présentées à la Faculté de Medecine de l'Université de Genève*, Włocławek 1927; 10) *Podstawy biomechaniki*, Warszawa 1927, *CIWF*, skrypt (b.d.); 11) *Zasady biomechaniki*, Warszawa 1927, K. Wojnar (b.d.); 12) *Twarz i pięć*, Warszawa 1928, Gebethner i Wolff, str. 64 (b. d.); 13) *Mięśnie grzebieniaste serca, (Musculi pectinati)*, Warszawa, *TNW*, s. 155 i 2 ilb., *Arch. Nauk. Biolog.* T. 3, z. 2; 14) *Etudes prosopologiques: I La conformation extérieure de la lèvre supérieure en rapport avec la terminaison de ses muscles élévateurs. XXIII Réunion de l'Association des Anatomistes à Prague*; 15) *II. Sur l'origine et la signification*, Paris 1928, druk. Chateauroux s. 38, *Extrait du Bulletin de la Société de Morphologie*, 1928, nr 1—2; 16) *Studia prozopologiczne III. Tkanka podścieliskowa twarzy*, Warszawa, *Odb. z Przeglądu Dentystycznego*; 17) *Studia prozopologiczne: IV. Prozopografia. Przedst. E. Loth*, 16. I. 1930, Warszawa, *Spraw. pos. TNW.*, wyd. 4, t. XXIII; 18) *Studia prozopologiczne V. Anatomia powierzchniowa okolicy ust*, Warszawa 1935, *Odb. z Przeglądu Dentystycznego*; 19) *Metoda przedstawiania stosunków palcowych u ssaków*, Warszawa 1933, *Wiad. Weter.*; 20) *Rozważania teoretyczne nad budową kości długich ssaków*, Warszawa 1933, *Odb. ze spr. TNW*, wyd. 4, t. XXVI; 21) *The biomechanics of the carpus of mamals by...*, Warszawa 1934, *School of Veter. Depart. of Anatomy, Univ. of Warsaw*, *Folia Morphologica separ.*, Vol. 5; 22) *Anatomia ssaków, Tom I—IV*, Warszawa 1935—39, *Kom. Wyd. Podr. Akadem. przy M. W.R. i O.P.*; 23) *Anatomia ssaków, j. w.*, wyd. 2 offsetowe, Stockholm, 1947, „Czytelnik“; 24) *Przyczynek do ana-*

tomii kości kopytowej koniowatych, Warszawa 1937, Wiad. Weter. 147; 25) Biomechanik der Carpus bei Equiden, Jena 1936, Anatom. Anzeiger (b.d.), 91; Świat ssaków, 147 ryc. Lwów 1937, Książnica Atlas, s. 303; 27) Świat ssaków, j. w. wyd. 2, Warszawa 1948, Książka; 28) Z podstaw biomechaniki, Warszawa 1938, TNW wyd. 4, t. XXXI; 29) Nowa metoda mioanalizy, odczyt wygł. w czerwcu 1939 Tow. Anatom., niedrukowany; 30) Anatomia człowieka, cz. III. Układ mięśniowy, Warszawa 1945, Koło Medyków (1946 — wyd. II zmienione i poprawione, Koło Medyków skrypt); 31) Układ mięśniowy człowieka, wyd. 3, Warszawa 1948, E. Kuthan, Anatomii w skrótce, t. III; 32) Współzależności morfologiczne, Tow. Anatom. 1948, odczyt.

Ś. p. Adolf Szyszko-Bohusz
(1883—1948)

Adolf Szyszko-Bohusz, syn Polikarpa i Marceliny z Rząśnickich, urodzony w Narwie dnia 1 września 1883, ukończył w ówczesnym Petersburgu gimnazjum klasyczne i Wydział Architektury na Akademii Sztuk Pięknych. Już w czasie studiów i jako początkujący architekt interesował się żywo średniowieczną architekturą i w związku z tym odbył dzięki finansowemu poparciu ze strony profesora Mariana Sokołowskiego, przewodniczącego Komisji Historii Sztuki Akademii Umiejętności w Krakowie, szereg podróży naukowych po kraju, głównie po dawnym zaborze rosyjskim. W r. 1909 był za granicą, jako stypendysta petersburskiej Akademii Sztuk Pięknych. W latach 1910—11 był sekretarzem Komisji Historii Sztuki Akademii Umiejętności i równocześnie wykładał jako docent na krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. W r. 1912 przeniósł się do Lwowa, został bowiem powołany na katedrę na Wydziale Architektury tamtejszej Politechniki. Tamże otrzymał w tym czasie stopień doktora nauk technicznych. We Lwowie przebywał do r. 1915. W r. 1916 objął po ustąpieniu arch. Zygmunta Hendla kierownictwo odnowienia zamku królewskiego na Wawelu, które sprawował przez lat równo 30, do r. 1946. Powołany w r. 1919 na stanowisko profesora architektury w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, był przez parę lat rektorem tej szkoły, następnie przeszedł na katedrę na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. W okresie międzywojennym otrzymał godność członka Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i Akademii